

Posrednici u osiguranju kao distributeri udjela u investicijskim fondovima

Nastavno na recentne izmjene relevantne regulative i česte upite vezano za distribuciju udjela u investicijskim fondovima, u nastavku slijedi pojašnjenje Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga o načinima na koji posrednici u osiguranju mogu nuditi odnosno distribuirati udjele u investicijskim fondovima u skladu s odredbama Zakona o osiguranju (NN 30/15, 112/18, dalje: **ZOS**), Zakona o otvorenim investicijskim fondovima s javnom ponudom (NN 44/16 i 126/19, dalje: **ZOIFJP**), Zakona o alternativnim investicijskim fondovima (NN 21/18 i 126/19, dalje: **ZAIF**) i Zakona o tržištu kapitala (NN 85/18 i 17/20, dalje: **ZTK**).

Sukladno članku 401. stavku 3. Zakona o osiguranju (NN 30/15, 112/18, dalje: ZOS) osim poslova distribucije osiguranja iz članka 399. stavka 1. točke 1. ovoga Zakona posrednik u osiguranju iz članka 402. stavka 1. točaka 1. – 6. ZOS-a (zastupnik u osiguranju - fizička osoba, obrtnik zastupnik u osiguranju, društvo za zastupanje u osiguranju, broker u osiguranju - fizička osoba, obrtnik broker u osiguranju te društvo za brokerske poslove u osiguranju) može, između ostalih taksativno navedenih poslova, **obavljati poslove nuđenja udjela investicijskih fondova u skladu s odredbama zakona kojim se uređuje poslovanje investicijskih fondova.**

Izmjenama i dopunama ZOIFJP-a iz 2019. godine „nuđenje udjela“ kao pojam zamijenjeno je pojmom „distribucija udjela“, a što prema članku 4. stavku 1. točki 47. ZOIFJP-a znači *prodaja ili savjetovanje u odnosu na udjele u UCITS fondovima koju obavljaju društvo za upravljanje ili osobe iz članka 164. ZOIFJP.* Navedeno je identično implementirano i u izmjenama i dopunama ZAIF-a.

Prema odredbama članka 164. ZOIFJP-a, pored društva za upravljanje iz članka 144. stavka 1. ZOIFJP-a, distribuciju udjela mogu obavljati **i osobe koje su prema zakonu kojim se uređuje tržište kapitala ovlaštene pružati investicijske usluge zaprimanja i prijenosa naloga i/ili investicijskog savjetovanja.**

U nastavku navodimo koji su subjekti i pod kojim uvjetima, osim onih koji su taksativno navedeni u članku 6. ZTK, ovlaštene pružati investicijske usluge zaprimanja i prijenosa naloga odnosno investicijskog savjetovanja, s posebnim naglaskom na pružanje navedenih usluga u odnosu na udjele ili jedinice u subjektima za zajednička ulaganja, što u skladu s odredbama članka 3. točke 125. podrazumijeva **udjele u UCITS fondovima u skladu s odredbama ZOIFJP-a i udjele u alternativnim investicijskim fondovima u skladu s odredbama ZAIF-a.**

1. Korištenje izuzeća iz članka 4. stavka 1. točke 3. ZTK

Prema odredbi članka 4. stavka 1. točke 3. ZTK, na osobu koja investicijske usluge obavlja povremeno u sklopu obavljanja svoje profesionalne djelatnosti, ako je obavljanje te djelatnosti propisano zakonom, drugim propisom ili etičkim kodeksom koji ne isključuje mogućnost obavljanja takve usluge te ako su ispunjeni uvjeti propisani člankom 4. Delegirane uredbe (EU) br. 2017/565 (dalje: Uredba), **ne primjenjuju se odredbe ZTK koje propisuju odobrenje za rad i uvjete za obavljanje investicijskih usluga.**

Uredba navodi uvjete a) postojanja **veze između glavne odnosno profesionalne djelatnosti i investicijske usluge**, b) da cilj pružanja investicijskih usluga klijentima glavne djelatnosti **nije osiguravanje stalnog prihoda** te c) da osoba **koja obavlja profesionalnu djelatnost ne oglašuje niti promiče sposobnost pružanja investicijske usluge, osim ako se klijentima ne priopćuje kao dodatak glavnoj djelatnosti** koja ne zabranjuje pružanje investicijskih usluga i regulirana je zakonom, drugim propisom ili etičkim kodeksom. U nastavku se daje pojašnjenje pojedinih uvjeta, koji moraju biti ispunjeni **kumulativno**. Ako neki od navedenih uvjeta nije ispunjen, posrednik u osiguranju, ako želi sudjelovati u distribuciji udjela u investicijskim fondovima, mora se kod Hanfe licencirati kao tržišni posrednik (opcija pod rednim brojem 2.) ili ga društvo za upravljanje mora registrirati kao vezanog zastupnika (opcija pod rednim brojem 3.).

a) Veza između glavne djelatnosti i investicijske usluge

Nužno je da postoji veza između posredovanja u osiguranju i distribucije investicijskih fondova. Takva veza, primjerice, postoji kada osiguravajuće društvo i društvo za upravljanje iz iste grupe koriste istog posrednika u osiguranju kao kanal prodaje ili u slučaju da posrednik u osiguranju distribuira tzv. unit – link proizvode osiguranja i uzgredno omogućuje da se putem njega mogu predati zahtjevi za kupnju udjela u investicijskim fondovima koji su na neki način vezani za isto društvo za upravljanje ili proizvode (bilo da se radi o istim fondovima ili fondovima kojima upravljaju ista društva za upravljanje).

b) Cilj pružanja investicijskih usluga klijentima glavne djelatnosti nije osiguravanje stalnog prihoda

Cilj distribucije udjela trebao bi, umjesto osiguranja stalnog prihoda, biti na primjer olakšavanje korisnicima glavne usluge (u ovom slučaju posredovanja u osiguranju) da steknu udio u fondu putem pružatelja usluga, umjesto da se sami obraćaju društvu za upravljanje.

c) Pružatelj usluge ne oglašava niti promiče sposobnost pružanja investicijske usluge, osim ako se klijentima ne priopćuje kao dodatak glavnoj djelatnosti koja ne zabranjuje pružanje investicijskih usluga i regulirana je zakonom, drugim propisom ili etičkim kodeksom

Obzirom da je poslovanje posrednika u osiguranju regulirano zakonom koji obavljanje navedenih poslova ne isključuje već ih dopušta, navedeni uvjet je ispunjen, ali samo u slučaju da se oglašavanje i promicanje aktivnosti distribucije udjela u investicijskim fondovima svede isključivo na spominjanje te mogućnosti u kontekstu pružanja glavne usluge, a nikako, primjerice, traženje novih klijenata.

Slijedom svega navedenog, ako su u odnosu na distribuciju udjela u fondovima ispunjeni svi navedeni uvjeti, **sve kategorije posrednika u osiguranju iz točaka 1. do 6. stavka 1. članka 402. ZOS-a** mogle bi obavljati poslove distribucije udjela u fondovima te nisu potrebna dodatna odobrenja niti dodatne radnje posrednika u osiguranju. Ako posrednika u osiguranju društvo za upravljanje angažira na ovaj način, dužno je sukladno članku 165. stavku 2. ZOIFJP-a odnosno članku 148. stavku 2. ZAIF-a o istome kao distribucijskom kanalu izvijestiti Hanfu.

2. Tržišni posrednik (članak 130. do 136. ZTK)

Institut tržišnog posrednika također predstavlja izuzeće od obaveze da osobe koje pružaju investicijske usluge zaprimanja i prijenosa naloga (članak 5. stavak 1. točka 1. ZTK) i investicijskog savjetovanja (članak 5. stavak 1. točka 5. ZTK) u odnosu na udjele u investicijskim fondovima moraju dobiti odobrenje kao investicijsko društvo, pod uvjetom da: a)

ne drže novac i financijske instrumente klijenta (članak 131. stavak 3. ZTK) b) obavljaju navedene usluge samo u odnosu na **prenosive vrijednosne papire i udjele u subjektima za zajednička ulaganja** i c) prenose naloge samo na osobe iz članka 6. stavka 1. ZTK i **subjekte za zajednička ulaganja i upravitelje istih koji su ovlašteni javnosti prodavati udjele odnosno jedinice u subjektima za zajednička ulaganja kojima upravljaju.**

Nema zapreke da posrednik u osiguranju, **ako se radi o pravnoj osobi ili obrtu**, podnese dodatni zahtjev za izdavanje odobrenja za tržišnog posrednika. Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o tržištu kapitala (NN 112/18) omogućeno je da tržišni posrednik može biti i obrt, koji se, između ostalog, registrira i za tržišno posredovanje.

U pojednostavljenom postupku odlučivanja o izdavanju odobrenja Hanfa provjerava uvjete za obavljanje navedenih poslova. Navedene poslove tržišni posrednik obavlja u skladu s odredbama stavka 134. ZTK, a što obuhvaća pravila poslovnog ponašanja i dostavljanje odgovarajućih informacija klijentima, u ovisnosti o opsegu usluga koji pruža. Tržišni posrednik pritom može također imati ugovor o distribuciji udjela kojim će se urediti međusobna prava i obveze koje proizlaze iz ZTK, ZOIFJP-a i/ili ZAIK-a s jednim ili više društava za upravljanje.

Pritom, a obzirom na izričaj odredbe članka 401. stavka 3. točke 2. ZOS-a, potrebno je voditi računa da posrednik u osiguranju koji se namjerava baviti poslovima tržišnog posrednika, odobrenje može tražiti samo u odnosu na udjele u subjektima za zajednička ulaganja tj. udjele u investicijskim fondovima, a ne i za prenosive vrijednosne papire, obzirom da mu ZOS to ne dozvoljava.

U navedenom slučaju, Hanfi se podnosi zahtjev za izdavanje odobrenja za rad tržišnog posrednika, a pojedinosti vezane za podnošenje zahtjeva i uvjete propisani su *Pravilnikom o izdavanju odobrenja za rad investicijskom društvu, tržišnom posredniku, podružnici iz treće zemlje, registru osoba ovlaštenih obavljati usluge i aktivnosti iz Zakona o tržištu kapitala te statusnim promjenama investicijskog društva* (NN 96/2018).

3. Vezani zastupnik (članci 126. do 129. ZTK)

Članak 127. stavak 1. ZTK propisuje da je vezani zastupnik fizička ili pravna osoba s prebivalištem odnosno sjedištem u Republici Hrvatskoj koja ima dovoljno dobar ugled i odgovarajuće opće, poslovno i stručno znanje potrebno kako bi bio u mogućnosti klijentima i potencijalnim klijentima pružiti sve podatke bitne za usluge koje se nude. Ti uvjeti dodatno su razrađeni stavcima 2. i 3. istoga članka te *Pravilnikom o kriterijima za ispunjavanje uvjeta za imenovanje vezanog zastupnika i registru vezanih zastupnika* (NN 25/19, dalje: Pravilnik).

Vežanog zastupnika imenuje investicijsko društvo (iz Republike Hrvatske ili države članice Europske unije) da obavlja poslove iz članka 126. stavka 1. ZTK za račun tog investicijskog društva, **pri čemu to investicijsko društvo ostaje bezuvjetno odgovorno za postupke vezanog zastupnika.** Na temelju obavijesti investicijskog društva da je imenovalo vezanog zastupnika, a koja sadrži sve dokaze da su ispunjeni uvjeti propisani odredbama ZTK i Pravilnika, Hanfa upisuje vezanog zastupnika u registar vezanih zastupnika.

Vežanog zastupnika može, sukladno članku 7. stavku 3. ZTK, imenovati i društvo za upravljanje kada obavlja investicijske usluge i aktivnosti. Obzirom da na društvo za upravljanje koje distribuira udjele fondova pod vlastitim upravljanjem primjenjuje određene odredbe ZTK, navedeno se može smatrati obavljanjem investicijskih usluga, u kojemu slučaju je moguće imenovati vezanog zastupnika koji za račun društva za upravljanje:

1. obavlja promotivne aktivnosti vezane za usluge društva
2. nudi usluge društva potencijalnim klijentima
3. zaprima i prenosi naloge klijenata ili potencijalnih klijenata investicijskom društvu
4. plasira financijske instrumente

Čitajući navedene odredbe zajedno s već citirano odredbom ZOS-a kojom je propisano da posrednik u osiguranju može obavljati poslove nuđenja udjela u investicijskim fondovima, iz navedenog proizlazi da društvo za upravljanje može imenovati posrednika u osiguranju da za njegov račun zaprima i prenosi naloge u odnosu na udjele u investicijskim fondovima, odnosno da plasira udjele u investicijskim fondovima na tržište, a sve pod bezuvjetnom odgovornošću društva za upravljanje.

Slijedom navedenog, **nema zapreke da društvo za upravljanje pod naprijed opisanim uvjetima imenuje posrednika u osiguranju (pravnu osobu, fizičku osobu ili obrt) svojim vezanim zastupnikom**. U tom slučaju, vezani zastupnik navedene poslove može obavljati samo za račun jednog društva za upravljanje, a društvo za upravljanje je pritom dužno osigurati primjenu odredbi o distribuciji iz Zakona o tržištu kapitala.

Zaključna razmatranja

Slijedom svega navedenog, a polazeći od činjenice da je nužno izjednačiti uvjete i standarde poslovnog ponašanja vezano za distribuciju udjela u investicijskim fondovima u pogledu postupanja prema klijentima, razine informacije koju je potrebno pružiti klijentu i okolnosti da se radi o investicijskoj usluzi, **posrednici u osiguranju trebali bi se u dogovoru s društvom za upravljanje odlučiti za poslovnu suradnju i model koji obuhvaća jednu od navedenih varijanti**, a kako bi mogli i dalje obavljati poslove distribucije udjela u investicijskim fondovima, pri čemu napominjemo da posrednik u osiguranju – fizička osoba može navedene poslove obavljati samo ako su ispunjeni uvjeti za izuzeće iz članka 4. stavka 1. točke 3. ZTK ili ako ju je društvo za upravljanje imenovalo vezanim zastupnikom u skladu s odredbama ZTK.